

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Milana Kamlacha v právní věci žalobkyň: a) K. A., b) A. Č., a c) K. S., zastoupených JUDr. Lubomírem Müllerem, advokátem se sídlem Symfonická 1496/9, Praha 5, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 9. 11. 2006, č. X o kasačních stížnostech žalobkyň ad a), b) a c) proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 27. 4. 2007, č. j. 32 Cad 2/2007 - 23,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 27. 4. 2007, č. j. 32 Cad 2/2007 - 23, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalovaná svým rozhodnutím ze dne 9. 11. 2006, č. X, žádost O. A., narozeného dne X a zemřelého dne X (dále jen „oprávněný“), o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (dále jen „zákon č. 216/2001 Sb.“), nadále v řízení uplatňovanou podle § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. žalobkyněmi ad a), b) a c) jako dědičkami, které dědictví neodmítly a vstoupily do řízení, zamítla.

V odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí žalovaná uvedla, že poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. se podle jeho § 2 odst. 1 vztahuje na občany České republiky, kteří byli vězněni mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990, a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo zčásti zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 119/1990 Sb.“), nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „zákon č. 198/1993 Sb.“). Podle názoru žalované oprávněný neprokázal splnění podmínek uvedených v § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., neboť odsuzující rozhodnutí nebylo zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., ani podle zákona č. 198/1993 Sb., nýbrž podle obecných ustanovení trestního řádu. Vzhledem k tomu, že oprávněnému podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. nevznikl nárok na jednorázovou peněžní částku, když do řízení po zemřelém oprávněném podle § 7 odst. 2 zákona č. 261/2001 Sb. vstoupily žalobkyně ad a), b) a c), žádost jim byla zamítnuta.

Krajský soud v Brně žaloby žalobkyň ad a), b) a c) spojil ke společnému projednání pod sp. zn. 32 Cad 2/2007 a rozsudkem ze dne 27. 4. 2007, č. j. 32 Cad 2/2007 - 23, je zamítl. Soud v odůvodnění uvedl, že oprávněný byl pravomocně odsouzen rozsudky Lidového soudu v Želiezovcích ze dne 29. 12. 1954 sp. zn. T 498/54, a ze dne 31. 8. 1956 sp. zn. T 237/56, k trestům odnětí svobody pro spáchání trestných činů podle § 263 odst. 1 a § 180 a přestupku podle § 172 trestního zákona č. 86/1950 Sb. Ty však podle soudu nejsou uvedeny v § 2 ani v § 4 zákona č. 119/1990 Sb. Soud proto vyjádřil právní názor, podle něhož se na případ oprávněného vztahuje § 6 zákona č. 198/1993 Sb., podle kterého bylo možné na návrh zrušit, nebo změnit uložený trest za trestný čin, na který se nevztahuje rehabilitace podle zákona č. 119/1990 Sb. Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. 6 Nt 539/2002, byla podle § 278 odst. 1 tr. ř. povolena ve prospěch oprávněného obnova řízení skončeného výše uvedenými pravomocnými rozsudky a podle § 284 odst. 1 tr. ř. byly výše uvedené odsuzující rozsudky ve výroku o vině zrušeny, přičemž současně bylo podle § 188 odst. 1 písm. c) a § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. trestní stíhání oprávněného zastaveno, neboť skutky nebyly trestnými činy. Městskému soudu byl podán nesprávný alternativní návrh na povolení obnovy, nebo na přezkum podle zákona č. 198/1993 Sb., i když existovala výslovná právní úprava obsažená v § 6 zákona č. 198/1993 Sb., přičemž tento postup soudu nebyl nijak napaden. Usnesením Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2006, sp. zn. 1 Rt 6/2006, bylo vysloveno, že oprávněný je podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. účasten soudní rehabilitace. Podle názoru soudu ustanovení § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. se týká případů, kdy poškozený byl nezákonně zbaven osobní svobody, aniž došlo k jeho pravomocnému odsouzení. Pokud § 2 zákona č. 261/2001 Sb. stanoví podmínku pro vznik nároku na jednorázovou peněžní částku v podobě zrušení rozhodnutí o věznění podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo zákona č. 198/1993 Sb., pak v daném případě tato podmínka splněna nebyla. Soud v této souvislosti uvedl, že konstitutivní rozhodnutí o zrušení odsuzujícího rozsudku bylo vydáno podle obecných ustanovení trestního řádu o obnově řízení a nikoli podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo zákona č. 198/1993 Sb. Usnesení o účasti oprávněného na soudní rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 199/1990 Sb. tudíž označil jako účelové a konstatoval, že není právně relevantní skutečností pro vznik nároku na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb. S ohledem na tyto skutečnosti proto Krajský soud v Brně žaloby jako nedůvodné zamítl.

Ve včasných kasačních stížnostech namítly žalobkyně ad a), b) a c) (dále též „stěžovatelky“) nesprávné posouzení právní otázky soudem. Podání alternativního návrhu nebylo nesprávné, neboť oba návrhy směřovaly k témuž cíli – dosažení rehabilitace. Variantu si vybral soud, k podání opravného prostředku nebyl důvod, neboť rozhodnutím byla zjednána náprava. Stěžovatelky dále vyjádřily svůj nesouhlas se závěry krajského soudu, podle nichž není usnesení podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. právně relevantní skutečností pro vznik nároku na jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb., což doložily několika konkrétními příklady, kdy ve skutkově a právně zcela obdobných věcech žalovaná jednorázovou peněžní částku přiznala. Dále odkázaly na právní závěry vyjádřené v rozhodnutích Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2001, sp. zn. II. ÚS 187/2000, 2. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 605/03, 1. 12. 2005, sp. zn. II. ÚS 290/05 a ze dne 6. 12. 2005, sp. zn. 565/03, s jejichž využitím lze jednorázovou peněžní dávku přiznat. Proto navrhly, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 27. 4. 2006, č. j. 32 Cad 2/2007 - 23, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se ke kasačním stížnostem stěžovatelek nevyjádřila.

Kasační stížnosti jsou podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustné a stěžovatelky v nich namítají důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnosti jsou důvodné.

Stěžovatelky uplatnily jako důvod kasačních stížností důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., podle něhož lze kasační stížnost podat z důvodu nesprávného posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné posouzení právní otázky spočívá v tom, že je na správně zjištěný skutkový stav aplikována nesprávná právní norma, popřípadě je aplikována správná právní norma, která je však nesprávně vyložena. Stěžovatelky tento důvod kasační stížnosti spatřují v tom, že krajský soud nesprávně posoudil usnesení Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2006, sp. zn. 1 Rt 6/2006, kterým bylo vysloveno, že oprávněný je podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. účasten soudní rehabilitaci. Podle názoru stěžovatelek je existence tohoto usnesení důvodem, při splnění ostatních podmínek, k přiznání jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.

Nejvyšší správní soud shledává tuto stížnostní námitku důvodnou. Krajský soud při svém rozhodování zjevně vycházel z dosavadní judikatury Nejvyššího správního soudu, představované rozsudkem rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2005, č. j. 3 Ads 33/2004 - 84, publikovaného pod č. 723/2005 Sb. NSS, podle kterého *usnesení soudu, kterým je v návaznosti na zrušení původního odsuzujícího rozsudku v rámci obnovy řízení ve smyslu trestního řádu vyslovena účast konkrétní osoby na soudní rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb. nenahrazuje splnění podmínky pro přiznání jednorázové peněžní částky podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., tj. zrušení rozhodnutí o věznění podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb.* Výše uvedený právní názor vyslovený rozšířeným senátem Nejvyššího správního soudu byl nicméně překonán závěry obsaženými v nálezu Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05.

Při rozhodování o kasačních stížnostech Nejvyšší správní soud, s ohledem na čl. 89 odst. 2 Ústavy České republiky, podle něhož jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány a osoby, vycházel z právních závěrů obsažených zejména v nálezech Ústavního soudu ze dne 28. 7. 2007, sp. zn. I. ÚS 712/05, ze dne 26. 10. 2007, sp. zn. I. ÚS 2366/07 a ze dne 5. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 44/06, dostupných na <http://nalus.usoud.cz>. Podle nich je podmínka pro přiznání jednorázové peněžní částky podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. (tedy zrušení rozhodnutí o věznění podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo podle zákona č. 198/1993 Sb.) splněna i usnesením soudu, kterým je v návaznosti na zrušení původního odsuzujícího rozsudku v rámci obnovy řízení ve smyslu trestního řádu vyslovena účast konkrétní osoby na soudní rehabilitaci *per analogiam* podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb., neboť je třeba ctít účel a smysl aplikovaných právních norem, kterými se demokratický stát snažil reagovat na křivdy způsobené minulým režimem. V daném ohledu podle Ústavního soudu představuje použití analogie ve prospěch při dodatečném vyslovení účasti na rehabilitaci legitimní prostředek k dosažení spravedlivého rozhodnutí, pokud jde o odčinění toho, čeho se na základních právech dopustil předchozí režim, tedy směřuje ke skutečnému naplnění smyslu rehabilitačních a na ně navazujících předpisů.

Na základě shora uvedených závazných právních názorů Nejvyšší správní soud při posuzování předmětné věci vycházel z účelu a smyslu zákonů č. 119/1990 Sb., č. 198/1993 Sb. a č. 261/2001 Sb., které mají především za cíl zjednat nápravu křivd způsobených předchozím režimem. S ohledem na to je třeba posoudit usnesení Městského soudu v Brně ze dne 28. 7. 2006, sp. zn. 1 Rt 6/2006, o vyslovení účasti oprávněného na soudní rehabilitaci jako splnění podmínky podle § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. co do zrušení rozhodnutí o věznění podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo podle zákona č. 198/1993 Sb.

Krajský soud v Brně v novém řízení proto bude vycházet z toho, že podmínka pro přiznání jednorázové peněžní částky vyjádřená v § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. ohledně zrušení rozhodnutí o věznění buď podle zákona č. 119/1990 Sb., nebo podle zákona č. 198/1993 Sb. se považuje za splněnou rovněž na základě usnesení soudu o vyslovení účasti na soudní rehabilitaci podle § 33 odst. 2 zákona č. 119/1990 Sb.

Nejvyšší správní soud dospěl ze všech shora uvedených důvodů k závěru, že Krajský soud v Brně nesprávně posoudil právní otázku, a proto kasačními stížnostmi napadený rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. Věc současně vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení, v němž je tento soud podle odstavce 3 téhož ustanovení vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

O náhradě nákladů řízení o kasačních stížnostech rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. Krajský soud v Brně v novém rozhodnutí.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 27. února 2008

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu